

**GLOBALNY KODEKS POSTĘPOWANIA W ZAKRESIE GROMADZENIA I WYKORZYSTYWANIA
INFORMACJI O SYSTEMOWEJ PRZEMOCY SEKSUALNEJ I PRZEMOCY SEKSUALNEJ W KONFLIKTACH
ZBROJNYCH**
13 kwietnia 2022 r.

Wstęp

Jest to dobrowolny kodeks postępowania zawierający opis istniejących minimalnych standardów bezpiecznego, skutecznego i etycznego gromadzenia i wykorzystywania informacji o ofiarach lub osobach, które doświadczyły przemocy („osoby, które doświadczyły przemocy”)¹ w związku z systemową przemocą seksualną i przemocą seksualną w konfliktach zbrojnych.² Niniejszy dokument skierowany jest do osób, które dokumentują, prowadzą dochodzenia, sporządzają raporty, prowadzą badania, monitorują i w inny sposób gromadzą („gromadzenie informacji”) i wykorzystują takie informacje.

Niniejszy Kodeks opiera się na prawie międzynarodowym, w tym na podstawowych prawach człowieka, przysługującym osobom, które doświadczyły przemocy, takich jak prawo do godności, prywatności, zdrowia, bezpieczeństwa, dostępu do wymiaru sprawiedliwości, prawdy i skutecznego środka prawnego. W związku z powyższym Kodeks odzwierciedla uniwersalne, niezbywalne podstawowe standardy, które powinny być stosowane przez wszystkie podmioty we wszystkich kontekstach, w celu utrzymania podejścia zorientowanego na osoby, które doświadczyły przemocy. Kodeks przedstawia standardy mające zastosowanie do osób fizycznych oraz organizacji, które powinny uwzględniać te standardy w swoich systemach, politykach, procedurach, umowach i praktyce.

Niniejszy Kodeks nie stanowi zezwolenia ani zachęty do gromadzenia i wykorzystywania informacji na temat tego rodzaju przemocy seksualnej. Nie stanowi on również streszczenia ważnych wytycznych technicznych w różnych sektorach, ani też ich nie zastępuje. Kodeks nie ma na celu stanowić skróconej ścieżki dla uzyskania i utrzymania kompetencji do wykonywania tej pracy w sposób odpowiedzialny i uwzględniający potrzeby osób, które doświadczyły przemocy.

W Kodeksie zastosowano zbiorczego autora – „My” – aby podkreślić nasze dobrowolne zobowiązanie do współpracy na rzecz tworzenia i utrzymywania bezpieczniejszych i skuteczniejszych praktyk uwzględniających potrzeby osób, które doświadczyły przemocy. „MY” oznacza ważną zasadę: „Nic, co o nas, a bez nas, nie jest dla nas”. Ponadto wskazuje na naszą współpracę z osobami, które doświadczyły przemocy, których wielu jest dokumentalistami, aktywistami, prawnikami, pracownikami służby zdrowia, doradcami itp. W ten sposób pragniemy wspierać ich prawa i wybory. Kodeks opracowano w ramach szeroko zakrojonego globalnego procesu konsultacyjnego, w którym na każdym etapie uczestniczyły osoby, które doświadczyły przemocy. Termin „My” odnosi się do osób fizycznych, zespołów, zainteresowanych stron i organizacji w różnych kontekstach, w tym rządów, organizacji międzyrządowych, społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów finansujących. „My” rzadko funkcjonujemy w pojedynkę, a wspólne standardy określone dla różnych sektorów mogą umożliwić osobom, zespołom i organizacjom odpowiedzialną współpracę.

Niniejszy Kodeks postępowania ma zastosowanie:

- do bezpośredniego, pośredniego, osobistego i zdalnego gromadzenia informacji od osób, które doświadczyły przemocy, oraz na ich temat, w dowolnej formie (w tym w formie cyfrowej, pisemnej, ustnej, audiowizualnej, fotograficznej), a także do ich późniejszego transportowania, przekazywania, przechowywania, użytkowania, udostępniania lub publikowania,

- w odniesieniu do systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych (definiowanej szeroko i z uwzględnieniem różnych jej form),
- do wszelkich celów związanych z udostępnianiem lub publikowaniem takich informacji, z wyłączeniem gromadzenia informacji w celu zapewnienia natychmiastowej opieki lub wsparcia dla osób, które doświadczyły przemocy.

W związku z tym niniejszy Kodeks powinien być stosowany na przykład przez śledczych zajmujących się prawami człowieka, osoby dokumentujące i monitorujące przypadki przemocy oraz aktywistów, w tym osoby prowadzące śledztwa z wykorzystaniem danych jawnych; śledczych w sprawach karnych; innych urzędników i ekspertów, którzy gromadzą, wyszukują lub otrzymują informacje dotyczące tego rodzaju przemocy, w tym urzędników ds. imigracji i azylu oraz ekspertów medyczno-prawnych; dziennikarzy; badaczy; tłumaczy; a także lokalne organizacje wsparcia, grupy wsparcia dla osób, które doświadczyły przemocy oraz pracowników organizacji humanitarnych, którzy gromadzą i udostępniają lub publikują takie informacje (z wyjątkiem działań w ramach natychmiastowej opieki i wsparcia). Niniejszy Kodeks powinien być również stosowany przez osoby, które zarządzają, finansują i w inny sposób wspierają lub ułatwiają gromadzenie i wykorzystywanie takich informacji lub wyznaczają osoby odpowiedzialne za takie działania, w tym decydentów politycznych. Lista ta nie jest wyczerpująca.

To, że obecnie Kodeks koncentruje się na systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych wynika z genezy inicjatywy mającej na celu określenie i przeanalizowanie standardów dotyczących postępowania w przypadkach tych rodzajów przemocy oraz pewnych czynników charakterystycznych dla przemocy seksualnej, takich jak postawy społeczne i stygmatyzacja, które stanowią dodatkową krzywdę wobec osób, które doświadczyły przemocy. Wiele standardów zawartych w Kodeksie ma jednak również zastosowanie do gromadzenia i wykorzystywania informacji na temat osób, które doświadczyły innych przestępstw i naruszeń praw człowieka, a także informacji uzyskanych od takich osób.

Termin „osoba, która doświadczyła przemocy” obejmuje osoby w każdym wieku, w tym osoby dorosłe i dzieci (osoby poniżej 18 roku życia³), niezależnie od ich płci i tożsamości.⁴ Systemowa przemoc seksualna i przemoc seksualna w konfliktach zbrojnych ma nieproporcjonalny wpływ na kobiety i dziewczęta (obecne w szerszym kontekście przemocy wynikającej z systemowych różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn i nierówności innego rodzaju), co wywołuje wiele negatywnych konsekwencji dla ich życia i wpływa na naszą pracę. W naszej pracy powinniśmy uwzględniać również grupy innych osób, które doświadczyły przemocy, takich jak osoby z niepełnosprawnościami, osoby ze społeczności LGBTQI+,⁵ mężczyzn i chłopców, a także fakt, że niektóre osoby mogą identyfikować się z więcej niż jedną z takich tożsamości.

Niniejszy Kodeks podkreśla potrzebę uznania indywidualności osób, które doświadczyły przemocy, a także potrzebę unikania założeń opartych na grupach, do których takie osoby należą czy też założeń opartych na pojedynczych elementach ich tożsamości.⁶ Na przykład „dzieci” nie są grupą jednorodną i termin ten obejmuje osoby w różnym wieku, o różnej dojrzałości, odporności, wykształceniu, płci oraz innych tożsamościach i sytuacjach. Dostosowanie naszego podejścia do indywidualnych mocnych stron, potrzeb i realiów osób, które doświadczyły przemocy, ułatwia gromadzenie i wykorzystywanie informacji, które jest skuteczniejsze i w większym stopniu uwzględnia osoby, które doświadczyły przemocy.

Niezbędne jest dobre przygotowanie. Powinniśmy aktywnie unikać nieplanowanego gromadzenia i wykorzystywania informacji, zwłaszcza jeśli nie posiadamy niezbędnych systemów, polityk, procedur, ocen ryzyka i planów. Musimy również zająć się kwestią nadmiernego polegania na informacjach pochodzących od osób, które doświadczyły przemocy. Jeżeli wszyscy uznamy, że potrzebujemy informacji od osób, które doświadczyły przemocy, stworzymy liczne żądania i presję wobec tych osób

oraz spotęgujemy ryzyko ich narażenia i ponownej traumatyzacji. Ilekroć jest to możliwe, powinniśmy szukać informacji dotyczących tych rodzajów przemocy ze źródeł innych niż relacje osób, które doświadczyły przemocy (na przykład świadkowie z wiedzą na temat okoliczności sprawy oraz raporty ekspertów), aby zmniejszyć presję wywieraną na osoby, które doświadczyły przemocy.

Kodeks podkreśla, że w przypadku prawidłowego działania, osoby gromadzące i wykorzystujące informacje dotyczące tych rodzajów przemocy, mogą uniknąć sytuacji „fałszywego wyboru” pomiędzy działaniem skoncentrowanym na potrzebach osób doświadczających przemocy, a działaniem skutecznym.

Wszystkie zasady i zobowiązania przedstawione w Kodeksie są ze sobą powiązane, i wzajemnie się wzmacniają i są jednakowo ważne. Porządek, w jakim zostały przedstawione, nie oznacza ich kolejności pod względem priorytetu czy ważności.

NADRZĘDNE ZASADY			
 OSOBY, KTÓRE DOŚWIADCZYŁY PRZEMOCY, NALEŻY POSTRZEGAĆ JAKO INDYWIDUALNE JEDNOSTKI	 SZANUJ PRAWO OSÓB, KTÓRE DOŚWIADCZYŁY PRZEMOCY, DO KONTROLI I DO AUTONOMII	 ZACHOWUJ SIĘ W SPOSÓB ODPOWIEDZIALNY I UCZCIWY	 REALIZUJ TYLKO TE DZIAŁANIA, KTÓRE PRZYNOSZĄ WARTOŚĆ DODANĄ

ZASADY DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA		
 PRZYGOTOWANIE MA FUNDAMENTALNE ZNACZENIE	 NALEŻY ZNAĆ I ROZUMIEĆ KONTEKSTY	 NALEŻY TWORZYĆ SYSTEMY, KOMPETENCJE I WSPARCIE

ZASADY DOTYCZĄCE REALIZACJI		
 ZBIERZ INFORMACJE Z INNYCH ŹRÓDEŁ	 NIE ŚPIESZ SIĘ, STWÓRZ PRZYJAZNĄ PRZESTRZEŃ	 INTERAKCJE OPARTE NA SZACUNKU I BEZPIECZEŃSTWIE

NADRZĘDNE ZASADY

Są to nadrzędne zasady, które mają zastosowanie na wszystkich etapach przygotowania i realizacji. Należy zakładać, że stanowią część każdej zasady Kodeksu.

ZASADA NR 1. OSOBY, KTÓRE DOŚWIADCZYŁY PRZEMOCY, NALEŻY POSTRZEGAĆ JAKO INDYWIDUALNE JEDNOSTKI

1.1 Dostosowanie działań do konkretnej osoby: Szanujemy to, że każda osoba, która doświadczyła przemocy, jest wyjątkową jednostką. Będziemy dostosowywać nasze podejście do specyficznych tożsamości, cech, grup i kontekstu, takich jak wiek, płeć, zmieniające się zdolności, odporność, relacje i powiązania z innymi osobami, sytuacja społeczno-gospodarcza i polityczna oraz dyskryminacja, z jaką spotykają się dane osoby.⁶ Mamy świadomość, że takie elementy mogą zmieniać się z upływem czasu i w następstwie zmiany kontekstu, w związku z czym może zajść konieczność odpowiedniego dostosowania naszego podejścia.

1.2 Brak generalizujących założeń: Nie będziemy przyjmować założeń ani uogólnień dotyczących osób, które doświadczyły przemocy lub ich doświadczeń, w tym w odniesieniu do tego, w jaki sposób „powinny” zachowywać się lub reagować, a także w odniesieniu do ich wrażliwości, traumy, odporności, płci, niepełnosprawności, zdolności, dojrzałości, wiarygodności, potrzeb lub obaw.

1.3 Zadawanie pytań: Po początkowej pracy przygotowawczej będziemy pytać osoby, które doświadczyły przemocy, w tym dzieci, które doświadczyły przemocy, o to, czego sobie życzą, o ich priorytety, obawy, zagrożenia i bieżącą sytuację. Będziemy kierować się ich odpowiedziami i w miarę możliwości odzwierciedlać je w naszych działaniach i zasobach.

1.4 Bezpieczeństwo osób, które doświadczyły przemocy jako priorytet: W ramach naszych celów będziemy priorytetowo traktować bezpieczeństwo, dobrostan i godność osób, które doświadczyły przemocy. Będziemy pracować nad zrozumieniem zagrożeń i konsekwencji, jakie mogą wynikać z kontaktów z nami dla osób, które doświadczyły przemocy i osób z ich otoczenia. Zagrożenia takie mogą obejmować ponowną wiktymizację, represje, stygmatyzację, zagrożenie fizyczne, zagrożenie online, ryzyko związane z bezpieczeństwem informacji i komunikacji oraz ryzyko prawne.

1.5 Identyfikacja sytuacji o zwiększonym ryzyku: W przypadku podwyższonego ryzyka dalszych szkód podejmiemy dodatkowe, szczególne środki ostrożności. Zdajemy sobie sprawę, że każda osoba może być narażona na zwiększone ryzyko, które może ulec zmianie w czasie i w związku ze zmianą kontekstu. Zwiększone ryzyko może dotyczyć dzieci, które doświadczyły przemocy, w tym dzieci urodzonych w czasie wojny i dzieci pozostających bez opieki, osób ze społeczności LGBTQI+, osób z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej umiejętności czytania i pisanania, osób z grup tubylczych lub marginalizowanych, a także innych osób.⁶

1.6 Wspieranie dostępu do wymiaru sprawiedliwości: Będziemy wspierać prawo osób, które doświadczyły przemocy, do korzystania ze swoich praw (lub wyboru niekorzystania z nich), takich jak prawo do skutecznych środków ochrony prawnej, prawdy, dostępu do „sprawiedliwości” (niezależnie od tego, jak osoba, która doświadczyła przemocy, ją definiuje) oraz do zadośćuczynienia umożliwiającego wprowadzenie istotnych dla nich zmian (ang. *transformative reparations*). Nie będziemy negatywnie wpływać na priorytety osób, które doświadczyły przemocy, ich zdolność do realizacji lub dochodzenia swoich praw, ani na ich decyzje o uczestniczeniu (lub nieuczestniczeniu) w procesach rozliczających sprawców. Chociaż zapisy lub raporty z wywiadów mogą być pomocne dla osób, które doświadczyły przemocy, w ramach późniejszych procesów, będziemy ograniczać istotne ryzyko, że metodologia i zapisy z wcześniejszych rozmów zostaną wykorzystane do udowodnienia, że relacja osoby, która doświadczyła przemocy, jest niespójna lub że wywarło na nią nienależyty wpływ.

1.7 Szacunek dla samodzielnie określonej tożsamości: Będziemy szanować i uwzględniać wybór i sposób wyrażania tożsamości przez osoby, które doświadczyły przemocy (takie jak płeć, wybór zaimków, niepełnosprawności i inne cechy), a także unikać szufladkowania lub charakterystyk, które mogą takie osoby obrażać, opisywać w kategoriach sensacji, marginalizować, stygmatyzować, zagrażać im lub być w inny sposób szkodliwe.

1.8 Inkluzywne podejście i brak dyskryminacji: Nie będziemy angażować się w jakąkolwiek formę dyskryminacji ani nie będziemy takich form tolerować, także ze strony osób, które wspierają naszą pracę.⁶ Będziemy starali się uwzględnić tych, którzy są często wykluczani lub uciszani z powodu prześladowań, marginalizacji, domniemanego braku sprawczości lub zdolności lub pomijania jako ofiary, a także będziemy się starać wprowadzać racjonalne usprawnienia dla takich osób.⁷

ZASADA NR 2. SZANUJ PRAWO OSÓB, KTÓRE DOŚWIADCZYŁY PRZEMOCY, DO KONTROLI I DO AUTONOMII

2.1 Unikanie niespodziewanego nawiązywania kontaktu: W miarę możliwości będziemy pracować za pośrednictwem istniejących i sprawdzonych punktów dostępu lub odsyłania spraw lub też stworzymy bezpieczne ścieżki, dzięki którym osoby, które doświadczyły przemocy, będą mogły podjąć decyzję o zwróceniu się do nas lub nawiązaniu z nami kontaktu. Zdajemy sobie sprawę, że nawiązywanie kontaktu z osobami, które doświadczyły przemocy, lub nawiązywanie go za pośrednictwem innej osoby (zamiast stwarzania osobom, które doświadczyły przemocy, bezpiecznych możliwości podjęcia decyzji o zwróceniu się do nas), mogą zwiększać zagrożenie krzywdą i wywierać presję na osobach, które doświadczyły przemocy, w zakresie współpracy, ograniczając tym samym prawdziwą swobodę wyboru.

2.2 Szacunek dla wyborów osób, które doświadczyły przemocy: Szanujemy wybory osób każdej osoby, która doświadczyła przemocy, traktując je jako podstawę wszystkich aspektów i etapów naszej interakcji. Zapewnimy, aby osoby, która doświadczyły przemocy, miały kompletne, jasne i uczciwe informacje na temat naszej przynależności i celu, naszej metodologii, a także swoich możliwości, praw i ryzyka, w tym w zakresie poufności i anonimizacji, wykorzystania, udostępniania

lub publikowania dotyczących ich informacji. Będziemy przekazywać te informacje w zrozumiałym i dostępnym formacie, aby osoby, które doświadczyły przemocy, mogły w świadomy sposób podjąć decyzję o nawiązaniu z nami współpracy i o jej warunkach. Będziemy wyraźnie informować osoby, które doświadczyły przemocy, że mogą zrobić przerwę w interakcji z nami lub zakończyć taką interakcję, a także postanowić nie odpowiadać na konkretne pytanie. Będziemy szanować decyzję osoby, która doświadczyła przemocy, o nieuczestniczeniu lub niekontynuowaniu takiego kontaktu.

2.3 Osoby, które doświadczyły przemocy, powinny mieć kontrolę nad przekazywanymi informacjami: Będziemy szanować i wspierać prawo osób, które doświadczyły przemocy, do prywatności, które to prawo rozumiemy jako obejmujące kontrolowanie przez nich ich historii osobistej, tożsamości i wizerunku oraz ich autonomię w tym obszarze. Będziemy chronić poufność wszelkich informacji lub danych osobowych osób, które doświadczyły przemocy (niezależnie od formy takich informacji czy danych). Nie będziemy wykorzystywać ani udostępniać takich informacji bez wyraźnej świadomej zgody takich osób.

2.4 Wspieranie procesu decyzyjnego: W przypadku gdy nasza zdolność do określenia, jaki jest wybór dokonany przez osobę, która doświadczyła przemocy, jest ograniczona, na przykład ze względu na niepełnosprawność intelektualną lub poznawczą lub też wyzwania komunikacyjne, dokonamy racjonalnych usprawnień,⁷ aby wspierać sprawczość osoby, która doświadczyła przemocy, oraz jej uczestnictwo w podejmowaniu decyzji opartych na jej woli i preferencjach.

2.5 Proces decyzyjny z udziałem dzieci: Będziemy bronić prawa dziecka do udziału w procesach decyzyjnych. Przeprowadzimy ekspercką ocenę zdolności dziecka do udziału w procesach decyzyjnych (uwzględniając jego wiek, dojrzałość, zmieniające się zdolności, traumę i doświadczenie, płeć oraz środowisko/sytuację), w oparciu o cztery przewodnie zasady Konwencji ONZ o prawach dziecka, a także mamy świadomość, czego prawo może wymagać w odniesieniu do roli opiekunów dziecka.⁸

2.6 Zmniejszanie presji: Będziemy proaktywnie ograniczać czynniki, które mogą generować wobec osób, które doświadczyły przemocy, presję w zakresie dzielenia się informacjami. Do takich czynników należy rzeczywiste lub postrzegane zaburzenia równowagi w zakresie władzy, statusu, płci lub wieku, etykiety społecznej, upolitycznienia lub wpływów rodzinnych i społecznych (uznając również, że obawy o ich społeczność mogą być pozytywnym czynnikiem motywującym osoby, które doświadczyły przemocy). Nie będziemy korzystać z żadnej władzy prawnej, jaką możemy posiadać, aby zmusić osoby, które doświadczyły przemocy, do działania, ponieważ mogłoby to zaszkodzić im oraz wszelkim procesom toczącym się w ramach wymiaru sprawiedliwości i wyników takich procesów.

2.7 Zakaz oferowania korzyści w zamian za informacje: Nie będziemy (bezpośrednio ani pośrednio) warunkować ani obiecywać dostępu do jakiegokolwiek pomocy, wsparcia, ochrony ani innych korzyści w zamian za zgodę osoby, która doświadczyła przemocy, na przekazanie nam informacji. Będziemy jednak starali się usunąć wszelkie finansowe lub innego rodzaju koszty, jakie osoba, która doświadczyła przemocy, mogłaby ponieść z tytułu pomagania nam. Nie będziemy zachęcać otoczenia osoby, która doświadczyła przemocy, do wywierania na nią nacisku lub domagania się od niej, aby z nami porozmawiała, ani też nie będziemy traktować takiej pomocy w kategoriach handlowych.

2.8 Zapewnienie realistycznych oczekiwań: Będziemy dostarczać osobom, które doświadczyły przemocy, uczciwych i realistycznych informacji na temat sposobów wykorzystania ich informacji oraz zamierzonych rezultatów takich działań (w tym wszelkich czynników zewnętrznych, które mogą wpłynąć na te wyniki). Omówimy z osobami, które doświadczyły przemocy, ich oczekiwania i będziemy ich wspierać w podejmowaniu decyzji w oparciu o realistyczne oczekiwania.

2.9 Wyraźne wskazanie ograniczeń: Będziemy wyraźnie i uczciwie informować osoby, które doświadczyły przemocy, o tym, co możemy i czego nie możemy zrobić, co możemy i czego nie możemy chronić, a także o naszych własnych ograniczeniach i granicach zawodowych. Jeżeli nie będziemy w stanie dostosować naszego podejścia do życzeń osób, które doświadczyły przemocy, wyjaśnimy im tego powody. Jeżeli będziemy zobowiązani do zgłoszenia lub udostępniania ich informacji (na przykład w przypadku obowiązku zgłoszenia przestępstw władzom, obowiązku ujawnienia informacji w ramach obrony lub reagowania na sytuacje zagrażające życiu), zawnazasu omówimy takie sytuacje z osobą,

która doświadczyła przemocy, i damy jej czas i przestrzeń na podjęcie decyzji, czy chce przekazać nam takie informacje.

2.10 Uszanowanie wycofania zgody: Poinformujemy osoby, które doświadczyły przemocy, o ich prawie do wycofania zgody w dowolnym momencie procesu lub po jego zakończeniu (w tym w trakcie rozmowy) oraz o tym, w jaki sposób mogą powiadomić nas o takim wycofaniu zgody. Będziemy wyraźnie informować o tym, co możemy zrobić po wycofaniu zgody, a na co mamy ograniczony wpływ. Jeżeli zgoda zostanie wycofana, podejmiemy kroki zgodnie z przekazanymi wcześniej informacjami.

ZASADA NR 3. ZACHOWUJ SIĘ W SPOSÓB ODPOWIEDZIALNY I UCZCIWY

3.1 Odpowiedzialność osób gromadzących informacje: Rozumiemy, że wybory podejmowane przez osoby, które doświadczyły przemocy, nie zastępują odpowiedzialnego podejmowania decyzji przez osoby gromadzące informacje. Uznajemy, że mogą pojawić się okoliczności, gdy nasza ocena własnych kompetencji, bezpieczeństwa i innych rodzajów ryzyka może skłonić nas do rezygnacji z postępowania, nawet jeżeli osoba, która doświadczyła przemocy, jest gotowa zaakceptować takie ryzyka. W takich okolicznościach, jeżeli jesteśmy już w kontakcie z osobą, która doświadczyła przemocy, omówimy z nią nasze obawy, ich powody i wszelkie alternatywne działania.

3.2 Godność i szacunek: Jako decydenci będziemy wspierać osoby, które doświadczyły przemocy, z poszanowaniem ich godności, z szacunkiem, humanitaryzmem, uprzejmością i uznaniem.

3.3 Nie stygmatyzuj: Zbadamy i przeanalizujemy nasze własne ograniczenia w zrozumieniu perspektyw i doświadczeń wykraczających poza nasze własne; nasze własne uprzedzenia, obawy, traumy i zdarzenia powodujące określone reakcje; oraz nasze własne postawy, uprzedzenia i założenia dotyczące przemocy seksualnej i osób, które takiej przemocy doświadczyły. Wobec osób, które doświadczyły przemocy, nie będziemy formułować żadnych przekazów (poprzez nasz ton, słowa, język ciała lub inne działania), które wskazywałyby, że takie osoby obwiniamy lub też które to przekazy mogłyby takie osoby zawstydzić, skrzywdzić, stanowić ich ocenę, umniejszać lub wyśmiewać je lub traktować w sposób pozbawiony szacunku. Nie przedstawimy ani nie opublikujemy również żadnych informacji na ich temat, które mogłyby mieć taki skutek.

3.4 Zapewnij dokładności informacji: Będziemy sprawdzać, czy nasze rozumienie i prezentacja zebranych informacji są prawidłowe i czy nie zawierają przeinaczeń ani błędnych założeń. Będziemy w miarę możliwości weryfikować dokładność informacji z osobą, która doświadczyła przemocy, i dokonywać niezbędnych korekt.

3.5 Nie wykorzystuj osób, które doświadczyły przemocy: Nie będziemy naciskać na osoby, które doświadczyły przemocy, aby przekazały nam informacje, nie będziemy traktować takich osób i ich informacji w sposób instrumentalny, stosować nadużyć, nękać ich lub wykorzystywać. Podejmiemy działania mające na celu zapobieganie wszelkim formom ponownej wiktyimizacji, wykorzystywania seksualnego lub nadużyć.

3.6 Bądź godny zaufania: Nie będziemy składać obietnic, których być może nie będziemy w stanie dotrzymać. Przyznajemy, że naruszenia zaufania, w tym poufności, mają szersze konsekwencje dla bezpieczeństwa i dobrostanu osób, które doświadczyły przemocy, zmniejszając ich zaufanie do innych osób i tworząc bariery dla wsparcia.

3.7 Nie niszczyć potencjalnych dowodów: Nie będziemy przyjmować ani usuwać oryginalnych dokumentów, przedmiotów ani innych potencjalnych dowodów od osoby, która doświadczyła przemocy lub z jakiegokolwiek lokalizacji, nawet jeśli zostaniemy o to poproszeni, chyba że mamy do tego upoważnienie, jest to konieczne, możemy to zrobić bezpiecznie, nikt nie ma do tego lepszej pozycji lub roli, a my jesteśmy w stanie zarządzać takimi dowodami i chronić ich wiarygodność.

3.8 Zachowuj się w sposób odpowiedzialny: Będziemy transparentni i odpowiedzialni za zobowiązania zawarte w niniejszym Kodeksie. Jesteśmy świadomi potencjalnych szkód, jakie mogą wyniknąć z nieprzestrzegania przez nas zobowiązań zawartych w niniejszym Kodeksie dla osoby, która doświadczyła przemocy, a także jej rodziny i społeczności. Uznajemy prawo osoby, która doświadczyła przemocy, do złożenia skargi na naszą pracę, w tym również do złożenia skargi do innych osób, a w

przypadku skargi złożonej bezpośrednio do nas, zobowiązujemy się jej wysłuchać. Będziemy otwarci na informacje zwrotne w celu usprawnienia naszej pracy.

ZASADA NR 4. REALIZUJ TYLKO TE DZIAŁANIA, KTÓRE PRZYNOSZĄ WARTOŚĆ DODANĄ

4.1 Podejmuj odpowiedzialne decyzje: Dokonamy oceny elementów tej zasady, aby wspierać podejmowanie odpowiedzialnych decyzji dotyczących tego, czy, kiedy i jak wykonać naszą pracę. Uznajemy, że konsultacje z innymi podmiotami, takimi jak podmioty działające w lokalnej społeczności i eksperci zewnętrzni, mogą korzystnie wpłynąć na naszą własną ocenę naszej pracy, umożliwiając nam uczciwą ocenę, czy nasze zamierzone działania i metody są bezpieczne, skuteczne i przynoszą wartość dodaną osobom, które doświadczyły przemocy.

4.2 Jaka jest nasza rola i cel?: Będziemy uczciwie i wyraźnie przedstawiać nasz cel i rolę; ograniczenia i granice naszej roli; dlaczego zamierzamy gromadzić informacje od osób, które doświadczyły przemocy; jakich informacji faktycznie potrzebujemy, od kogo i w jakiej formie; w jaki sposób zamierzamy wykorzystać takie informacje i z kim możemy dzielić się nimi w tym celu.

4.3 Czy istnieją alternatywne źródła informacji?: Będziemy poszukiwać alternatywnych źródeł informacji na temat przypadków systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych, a także zadamy sobie pytanie, czy nasze uprawnienia lub cele naprawdę wymagają od nas rozmów z osobami, które doświadczyły przemocy lub wykorzystywania informacji od nich uzyskanych. Uznajemy, że znalezienie alternatywnych źródeł informacji eliminuje potencjalne ryzyko dla osób, które doświadczyły przemocy, ich otoczenia i dla nas samych, związane z gromadzeniem takich informacji bezpośrednio od takich osób, a także eliminuje presję na takie osoby oraz zapewnia im większą przestrzeń do podjęcia decyzji o udziale w tym procesie lub o zrezygnowaniu z takiego udziału.

4.4 Czy nasze zamierzone rezultaty są realistyczne?: Będziemy podejmować takie działania tylko wtedy, gdy nasz cel można w tym kontekście realistycznie osiągnąć dzięki naszym zasobom, poświęconemu czasie i umiejętnościom, a także nie wyrządzając szkody.

4.5 Czy stworzymy wartość dodaną?: Uczciwie zastanowimy się, jaką wartość dodaną lub korzyści mogą przynieść nasze prace lub działania osobom, które doświadczyły przemocy. Omówimy te wartości lub korzyści z osobami, które doświadczyły przemocy. Przystąpimy do działania tylko wtedy, gdy nasze działania przyniosą taką wartość dodaną. Uznajemy, że niektóre osoby, które doświadczyły przemocy, są motywowane wartością dodaną, jaką nasza praca może przynieść ich rodzinom, społecznościom lub grupom.

4.6 Waga wartości dodanej wobec zagrożeń: Starannie ocenimy każdą potencjalną wartość dodaną na tle naszego rozumienia zagrożeń. Zaprojektujemy elastyczne metodologie, które minimalizują zagrożenia i są odpowiednie do założonego celu.

4.7 Zakwestionuj elementy generujące złe praktyki: W sytuacjach, w których nie możemy działać w sposób bezpieczny, skuteczny i etyczny, będziemy krytycznie testować wszelkie naciski na podjęcie takich działań lub uzasadnienia konieczności podjęcia takich działań motywowane „pilnością”, „interese publicznym”, celami w ujęciu ilościowym, „prewencją” lub wszelkimi innymi takimi argumentami.

4.8 Minimalizacja ryzyka narażenia: Będziemy pytać osoby, które doświadczyły przemocy, o ich wcześniejsze rozmowy lub wymianę informacji oraz omawiać z nimi ryzyko związane z dalszym postępowaniem i alternatywne możliwości. Ryzyko to obejmuje tworzenie niespójnych relacji, co może zaszkodzić prawu osoby, która doświadczyła przemocy, do dostępu do sprawiedliwości, a także narażać ją na potencjalną ponowną traumatyzację, utratę prywatności i stygmatyzację. Omówimy z osobą, która doświadczyła przemocy, kwestię dostępu do jej wcześniejszych relacji jako opcję lub alternatywę dla ponownego wywiadu. Jeżeli osoba, która doświadczyła przemocy, zdecyduje się przystąpić do wywiadu, będziemy proaktywnie ograniczać zagrożenia związane z ponownym przeprowadzaniem wywiadu.

4.9 Wymiana informacji: Omówimy z osobą, która doświadczyła przemocy, czy chce, abyśmy udostępniali jej informacje innym zaufanym podmiotom w celu uniknięcia niepotrzebnego powielania

gromadzenia informacji lub narażenia na dalsze traumy lub inne zagrożenia wynikające z jej dalszego bezpośredniego zaangażowania w proces gromadzenia informacji. Dopilnujemy, aby każda decyzja osoby, która doświadczyła przemocy, o wymianie informacji opierała się na jej świadomej zgodzie, popartej i uwzględniającej ocenę ryzyka oraz by taka decyzja była wdrażana w sposób bezpieczny, skuteczny i zgodny z życzeniem osoby, która doświadczyła przemocy.

4.10 Minimalizacja ilości danych: Będziemy gromadzić, przechowywać i wykorzystywać dane osobowe osób, które doświadczyły przemocy, w tym informacje cyfrowe, tylko jeżeli będzie to uzasadnione jasnym celem, niezbędne do osiągnięcia tego celu i proporcjonalne do możliwości osiągnięcia tego celu oraz jeżeli będziemy w stanie chronić te informacje.

ZASADY DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA

Zasady te powinny być stosowane na etapie przygotowawczym przed gromadzeniem informacji oraz poddawane przeglądowi na etapie realizacji. Należy je odczytywać wraz ze wszystkimi pozostałymi zasadami.

ZASADA NR 5. PRZYGOTOWANIE MA FUNDAMENTALNE ZNACZENIE

5.1 Przygotuj się z wyprzedzeniem: Będziemy przeprowadzać kompleksowe planowanie i oceny ryzyka oraz dopilnujemy, by przed rozpoczęciem gromadzenia informacji dostępna była niezbędna wiedza, zdolności, zespół, polityki i procedury, w szczególności przed jakimkolwiek kontaktem z osobami, które doświadczyły przemocy. Jest to podstawa o krytycznym znaczeniu dla poszanowania praw osób, które doświadczyły przemocy, a także dla uzyskania bezpiecznych, dostępnych, etycznych i skutecznych rezultatów naszych działań.

5.2 Zapewnij elastyczne ramy dla wyborów podejmowanych przez osoby, które doświadczyły przemocy: Stworzymy metodologię i zespół, które będą jak najdalej elastyczne, aby wspierać osoby, które doświadczyły przemocy w podejmowaniu decyzji o tym, w jaki sposób i gdzie nawiązać z nami kontakt oraz do kogo konkretnie się zwrócić (płeć, wiek, przynależność itp.).

5.3 Oceń i ogranicz różne rodzaje ryzyka: W oparciu o wiedzę i zrozumienie kontekstu zidentyfikujemy i ocenimy wszelkie potencjalne rodzaje ryzyka dla wszystkich zaangażowanych stron, w tym osób, które doświadczyły przemocy, ich rodzin i społeczności, nas samych i innych osób zaangażowanych w proces gromadzenia informacji. Dokonamy oceny ogólnych i szczegółowych rodzajów ryzyka dla poszczególnych osób i sytuacji, z uwzględnieniem takich kwestii jak poufność, bezpieczeństwo, dobrostan, reperkusje i stygmatyzacja, a także przysługującej prawa.⁶ Mamy świadomość, że w tym procesie powinny uczestniczyć osoby kompetentne w takich obszarach jak płeć, dzieci i komunikacja, a także bezpieczeństwo danych, bezpieczeństwo fizyczne i innego rodzaju. Jeżeli przystąpimy do współpracy z poszczególnymi osobami, które doświadczyły przemocy, zwrócimy się również do nich z prośbą o wypowiedzenie się na temat takich rodzajów ryzyka. Nie będziemy przystępować do działania, jeżeli takich zagrożeń nie da się odpowiednio ograniczyć. Ocena ta i założone w jej ramach środki ograniczające ryzyko będą wyznaczać kierunek każdego aspektu naszej pracy. Będziemy dokonywać przeglądu takiej oceny tak często, jak to tylko konieczne.

5.4 Interakcje zdalne: Dopilnujemy, abyśmy rozumieli wyjątkowe wyzwania i zagrożenia związane z interakcjami online i innego rodzaju interakcjami zdalnymi z osobami, które doświadczyły przemocy. Takie wyzwania obejmują wyzwania związane z przygotowaniem; komunikacją i bezpieczeństwem danych; dostępem osób, które doświadczyły przemocy, do technologii; weryfikacją osób pomagających nam w ustaleniu miejsca pobytu takich osób, w tym pośredników i tłumaczy; monitorowaniem dobrostanu i komfortu osób, które doświadczyły przemocy; oraz zapewnieniem bezpiecznych systemów reagowania kryzysowego w miejscu, w którym takie osoby przebywają. Zdajemy sobie sprawę z poważnych zagrożeń, jakie mogą wiązać się ze zdalnymi rozmowami z osobami, które doświadczyły przemocy i które mogą być w ten sposób narażone na większe ryzyko krzywdy, w tym w odniesieniu do dzieci. Jeżeli nie będziemy w stanie odpowiednio stawić czoła takim wyzwaniom i zagrożeniom, nie przystąpimy do zdalnych interakcji.

5.5 Wiedza o innych osobach i podmiotach gromadzących informacje: Będziemy dowiadywać się, kto inny gromadzi informacje od lub na temat osób, które doświadczyły przemocy oraz w jakich celach, aby rozważyć, czy nasza praca jest niezbędna i wniesie wartość dodaną, a także na potrzeby koordynacji i współpracy.

5.6 Uzyskaj wiedzę o dostępnym wsparciu: Zidentyfikujemy usługi, punkty dostępu oraz grupy osób, które doświadczyły przemocy oraz podmioty działające na rzecz wsparcia takich osób (formalne, jak i nieformalne), w tym co najmniej usługi medyczne, psychologiczne i społeczne oraz w zakresie ochrony, usługi rzeczników praw osób, które doświadczyły przemocy, a także inne usługi prawne. W miarę dostępności, uwzględnimy istniejące wykazy takich podmiotów i punktów dostępu („mapowanie”). Ocenimy, czy są one dostępne, bezpieczne, poufne, skuteczne i odpowiednie dla osób, które doświadczyły przemocy – w zależności od wieku takich osób, ich ewentualnych niepełnosprawności, ich płci itp. W miarę możliwości zidentyfikujemy i ograniczymy bariery dla wsparcia dla osób, które doświadczyły przemocy.

5.7 Koordynacja i współpraca: Uznajemy znaczenie międzysektorowej koordynacji i współpracy w celu zapobiegania dalszemu narażeniu osób, które doświadczyły przemocy na krzywdę oraz negatywnemu wpływowi na ich prawa wynikającemu ze skumulowanych efektów naszej pracy. W stosownych przypadkach będziemy kontaktować się z innymi osobami i podmiotami zajmującymi się tymi samymi kwestiami, w tym organizacjami humanitarnymi i lokalnymi, poszukując sposobów na bezpieczną współpracę lub zmniejszenie ryzyka wzajemnego podważenia naszej pracy.

5.8 Bądź przygotowany(-na) na nieoczekiwane ujawnienie informacji: Zdajemy sobie sprawę, że dana osoba może zdecydować się na ujawnienie przypadków przemocy seksualnej w sytuacji, w której nie będziemy się tego spodziewać lub nie mieliśmy zamiaru jej o to pytać. Będziemy przygotowani na taką możliwość.

5.9 Zapewnienie możliwości przeprowadzenia działań następczych: Rozumiemy, że komunikacja między osobami, które doświadczyły przemocy, a osobami gromadzącymi informacje po zakończeniu ich interakcji może mieć krytyczne znaczenie, z powodów takich jak dzielenie się wszelkimi obawami związanymi z bezpieczeństwem, wycofanie lub odnowienie zgody oraz przekazywanie osobom, które doświadczyły przemocy, informacji zwrotnych na temat postępów i wyników. Będziemy dążyć do stworzenia skutecznego i bezpiecznego sposobu komunikacji. Jeżeli nie będziemy w stanie tego zrobić, zawniczasu omówimy powody tej sytuacji z osobą, która doświadczyła przemocy. W przypadku dzieci, które doświadczyły przemocy, podejmiemy konkretne działania, aby umożliwić kontakt z opiekunem dziecka, w miarę możliwości przy wsparciu eksperta do spraw ochrony dzieci.

5.10 Informuj swój zespół i partnerów działań: Będziemy informować i monitorować nasz zespół oraz osoby działające w naszym imieniu (w tym partnerów naszych działań) o naszych przygotowaniach oraz bezpiecznych, etycznych i skutecznych procesach, w celu zapewnienia przestrzegania zasad opisanych w niniejszym Kodeksie.

ZASADA NR 6. NALEŻY ZNAĆ I ROZUMIEĆ KONTEKSTY

6.1 Poznaj kontekst: Dopilnujemy, aby nasz zespół i osoby działające w naszym imieniu opierały swoją pracę na dobrym zrozumieniu kontekstu, w którym doszło do systemowej przemocy seksualnej lub przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych oraz zrozumieniu bezpośredniego otoczenia osoby, która takiej przemocy doświadczyła. Zidentyfikujemy pozytywny i negatywny, bezpośredni i pośredni wpływ elementów tej zasady na osoby, które doświadczyły przemocy, ich rodziny i społeczności, a także na naszą pracę, oraz dopilnujemy, aby zrozumienie takich kontekstów było uwzględniane w naszych przygotowaniach i pracy.

6.2 Zrozumienie kultury: Zidentyfikujemy odpowiednie normy kulturowe i społeczne, postawy, tradycje, rytuały i zwyczaje, a także postawy wobec dzieci, wobec podejmowania przez nich decyzji oraz wobec wieku, w którym w danej kulturze postrzega się jako początek dorosłości.

6.3 Zrozumienie płci: Dokonamy oceny dynamiki dotyczącej płci, norm, przemocy i nierówności związanych z płcią oraz będziemy świadomi, w jaki sposób elementy te stwarzają ryzyko ponownej wiktyimizacji i bariery dla wsparcia osób, które doświadczyły przemocy oraz innych praw.

6.4 Zrozumienie stygmatyzacji przemocy seksualnej i osób, które doświadczyły takiej przemocy: Zidentyfikujemy, ocenimy pod kątem ryzyka wystąpienia i ograniczymy pojawiające się w społecznościach szkodliwe nieporozumienia, założenia, postawy i zachowania (znane jako „stygmatyzacja”) dotyczące przemocy seksualnej i osób, które doświadczyły przemocy.

6.5 Określenie dynamiki społeczności: Dokonamy analizy dynamiki grupy w otoczeniu osób, które doświadczyły przemocy, takich jak struktury władzy, rywalizacja o zasoby, upolitycznienie wymiaru sprawiedliwości, motywacje pośredniczące, strażnicy dostępu (osoby, które mogą kontrolować lub wpływać na dostęp do osób, które doświadczyły przemocy, ang. *gatekeeper*), wzmacniające wpływy i czynniki, które odbierają prawo głosu osobom, które doświadczyły przemocy i ich rodzinom lub też wywierają na nich presję lub ich krzywdzą.

6.6 Uwzględnianie krzywdy poszczególnych osób, krzywd złożonych lub krzywd wyrządzonych grupom: Przeanalizujemy różne powiązane krzywdy wyrządzone przez przypadki systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych poszczególnym osobom oraz zbiorczo grupom, takim jak rodziny i społeczności, oraz sposób, w jaki krzywdy te stają się zjawiskami złożonymi z powodu licznych form dyskryminacji.⁶

6.7 Znajomość przepisów i praktyk: Zapoznamy się z odpowiednimi formalnymi i nieformalnymi przepisami oraz praktykami (w tym systemami rodzinnymi). Takie przepisy i praktyki mogą, na przykład, zapewnić osobom, które doświadczyły przemocy, możliwość dochodzenia roszczeń, mogą również dyskryminować lub wspierać dyskryminację, kryminalizować takie osoby z tytułu tego, czego doświadczyły, nie uznawać ich za ofiary przestępstwa lub zgodnie z prawem wymagać od nas zgłaszania informacji o przestępstwach do odpowiednich organów. Omówimy te aspekty je z osobą, która doświadczyła przemocy, zanim podzieli się ona z nami swoim doświadczeniem, aby mogła rozważyć, czy i w jaki sposób należy postępować.

6.8 Znajomość odpowiedniej komunikacji i interakcji: Będziemy pracować nad zrozumieniem znaczenia i wpływu wszystkich form naszej komunikacji i interakcji w danym kontekście, zapewniając wrażliwość na kwestie związane z płcią, wiekiem, niepełnosprawnościami, wrażliwość społeczną, kulturową i kontekstową oraz szacunek. Zidentyfikujemy i wykorzystamy integracyjne i niekrzywdzące formy komunikacji, które uwzględniają tożsamość osób, które doświadczyły przemocy, oraz będziemy przestrzegać niekrzywdzących norm i praktyk społecznych. Będziemy również starali się zrozumieć kulturowe i innego rodzaju aspekty komunikacji, w tym manieryzmy, wyrażenia obraźliwe, popularne wyrażenia i eufemizmy, a także luki językowe odnoszące się do systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych oraz do osób, które doświadczyły przemocy.

6.9 Minimalizacja negatywnych skutków: Zidentyfikujemy ryzyko wystąpienia wszelkich negatywnych skutków naszej pracy w ramach społeczności oraz zminimalizujemy takie ryzyko.

6.10 Trwałe wsparcie ze strony społeczności: Zdajemy sobie sprawę z ważnej roli zaufanych lokalnych grup i systemów wsparcia w odniesieniu do ciągłości wsparcia dla osób, które doświadczyły przemocy, a także w odniesieniu do budowania opartych na zaufaniu relacji, wzmacniania pozycji osób, które doświadczyły przemocy, oraz dla zwalczania w ramach społeczności negatywnych postaw wobec takich osób. Grupy takie mogą obejmować sieci osób, które doświadczyły przemocy, organizacje kobiece, organizacje na rzecz osób LGBTQI+, organizacje dla dzieci oraz organizacje dla osób z niepełnosprawnościami. W stosownych przypadkach będziemy starali się współpracować z takimi grupami.

ZASADA NR 7. TWÓRZ SYSTEMY, KOMPETENCJE I WSPARCIE

7.1 Obowiązki i wsparcie instytucjonalne: Mamy świadomość tego, że naszej pracy nie wykonujemy sami. Większość z nas pracuje w organizacjach lub na ich rzecz. W organizacjach wdrożymy niniejszy Kodeks poprzez przywództwo i zaangażowanie, polityki, procesy i zasoby, w tym w odniesieniu do konsultantów.

7.2 Odpowiedzialne działanie w charakterze niezależnych podmiotów: Jeżeli pracujemy niezależnie i nie możemy polegać na wsparciu instytucjonalnym, będziemy starali się zapewnić, by nasza praca opierała się na istniejących systemach i infrastrukturze bezpiecznego wsparcia, a także na współpracy z osobami i partnerami, którzy podzielają nasze zobowiązania określone w niniejszym Kodeksie.

7.3 Wybór właściwego zespołu i partnerów: Stworzymy zespół (z udziałem tłumaczy ustnych, pośredników, przewodników, pomocników) i będziemy wybierać partnerów i inne osoby działające w naszym imieniu, którzy podzielają nasze zaangażowanie w przestrzeganie niniejszego Kodeksu. Ponadto dokonamy również analizy wpływu takich wyborów na różnorodność, reprezentację, poufność, bezpieczeństwo i elastyczność.

7.4 Tworzenie właściwych kompetencji: Będziemy wykonywać naszą pracę tylko wtedy, gdy będziemy posiadać w ramach naszego zespołu niezbędną wiedzę, wykazane umiejętności i postawy. Kompetencje te obejmują uczulanie na identyfikowanie przemocy seksualnej i stygmatyzacji; zrozumienie płci, różnorodności i kontekstu; pracę z osobami różnych płci, posiadającymi różne rodzaje niepełnosprawności i będących w różnym wieku; umiejętności w zakresie uzyskiwania świadomej zgody i podstawowe umiejętności w zakresie kierowania sprawami; rozpoznawanie ryzyka; umiejętności w zakresie bezpiecznej komunikacji i przeprowadzania wywiadów, w tym z dziećmi oraz w odniesieniu do rozmów prowadzonych zdalnie; świadomość i zrozumienie zjawiska traumy; oraz w zakresie ochrony i zachowania informacji. Będziemy aktualizować umiejętności i wiedzę, które sprawiają, że nasza praca jest bezpieczna i skuteczna zgodnie z naszym celem.

7.5 Rozpoznanie naszych ograniczeń: Uznajemy, że każdy ma ograniczone doświadczenie, wiedzę specjalistyczną i perspektywę, a także pewne ograniczenia są wpisane w jego rolę lub uprawnienia. Będziemy uczciwie uwzględniać ten aspekt i pozostawać w granicach naszej wiedzy, umiejętności i zrozumienia. W sprawach wykraczających poza nasze ograniczenia będziemy konsultować się i współpracować z innymi osobami, takimi jak specjaliści w obszarze traumy, bezpieczeństwa i dzieci.

7.6 Wywiady z dziećmi, które doświadczyły przemocy: Biorąc pod uwagę zwiększone ryzyko związane z niebezpiecznymi i nieskutecznymi wywiadami z dziećmi, będziemy prowadzić rozmowy z dziećmi, które doświadczyły przemocy, tylko jeżeli będziemy posiadać i stosować wykazane kompetencje, umiejętności i doświadczenie w pracy z dziećmi (dostosowane do ich wieku, zmieniających się zdolności, umiejętności, płci i potrzeb). W przypadku braku tych kompetencji w naszym zespole, spróbujemy je nabyć lub też zidentyfikować inne osoby, którzy je posiadają, aby dzieci, które chcą uczestniczyć w procesie gromadzenia informacji, mogły to zrobić bezpiecznie i skutecznie.

7.7 Zapewnienie odpowiedniego wsparcia: Będziemy działać tylko w sytuacjach, w których istnieje odpowiednie, dostępne wsparcie, które będzie w stanie odpowiedzieć na potrzeby osób, które doświadczyły przemocy. Obejmuje to wsparcie medyczne, psychologiczne i społeczne, ochronę i wsparcie prawne. Omówimy te możliwości wsparcia z osobami, które doświadczyły przemocy, i pomożemy im bezpiecznie z niego skorzystać, jeśli się na to zdecydują. Jeżeli te potrzeby okażą się pilne, będziemy traktować dostęp do odpowiedniego wsparcia i pomocy w skorzystaniu z niego priorytetowo względem naszej pracy. Wdrożymy klarowny plan dostępu do wsparcia w sytuacjach kryzysowych, tak aby takie wsparcie było dostępne dla osoby, która doświadczyła przemocy, przed, w trakcie lub po interakcji z nami.

7.8 Tworzenie zabezpieczeń w zakresie poufności: Wdrożymy protokoły i środki dotyczące poufności w celu ochrony informacji, prywatności i bezpieczeństwa osób, które doświadczyły przemocy, w tym w szczególności zadamy o zapewnienie bezpieczeństwa komunikacji cyfrowej, zarządzania danymi i ich przechowywania.

7.9 Ciągłość i spójność: Będziemy się starać zapewnić, aby z osobami, które doświadczyły przemocy, kontaktowała się ta sama osoba, aby utrzymać zaufanie i komfort oraz zminimalizować ryzyko, które może wynikać ze zmiany pracownika. Omówimy z osobą, która doświadczyła przemocy, wszelkie ich wnioski o zmianę pracownika lub osoby do kontaktu i uwzględnimy ich życzenia.

7.10 Zarządzanie ryzykiem traumy zastępczej: Zapewnimy wprowadzenie środków minimalizujących szkodliwe skutki pracy dla nas samych, naszego zespołu i innych osób, na które ma ona wpływ. Zapewnimy podstawowe szkolenie w zakresie objawów traumy, traumy zastępczej, zmęczenia i

wypalenia w kontekście niesienia pomocy (ang. *compassion fatigue*), a także zapewnimy protokoły wsparcia instytucjonalnego i wsparcia w zakresie zespołu oraz bezpieczne metody pracy. Uwzględnimy środki zarządzania tego rodzaju ryzykiem w przypadku pracy poza zespołem lub środowiskiem biurowym, w tym w pracy zdalnej.

ZASADY DOTYCZĄCE REALIZACJI

Zasady te należy stosować na etapie, w którym przystępujemy do gromadzenia informacji. Należy je jednak odczytywać wraz ze wszystkimi pozostałymi zasadami.

ZASADA NR 8. ZBIERZ INFORMACJE Z INNYCH ŹRÓDEŁ

8.1 Szukaj informacji na temat przemocy seksualnej, które nie będą pochodzić od osób, które doświadczyły przemocy lub ich dotyczyć: Mamy świadomość, że użyteczne informacje na temat systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych nie zawsze pochodzą od osób, które doświadczyły przemocy lub ich dotyczą. Będziemy starali się gromadzić i wykorzystywać takie informacje na temat tych rodzajów przemocy z szerszych źródeł (takich jak statystyki, raporty lub analizy eksperckie oraz informacje o sprawcach), ponieważ informacje te stwarzają mniejsze ryzyko dla osób, które doświadczyły przemocy i mogą ograniczyć nadmierne poleganie na informacjach od takich osób.

8.2 Informacje o źródłach: Uznajemy, że to, kim jesteśmy, czego szukamy oraz w jaki sposób i gdzie szukamy takich informacji, może wprowadzić do informacji, które szukamy, szkodliwe uprzedzenia i luki. Uznajemy również, że podobne uprzedzenia wynikają z ograniczeń dostępności informacji, takich jak cenzura, nierówności, marginalizacja społeczna, brak bezpieczeństwa i czynniki techniczne. Będziemy dążyć do zminimalizowania takich zagrożeń.

8.3 Uznawanie praw i zagrożeń wynikających z informacji pozyskiwanych pośrednio: Mamy świadomość, że gromadzenie, otrzymywanie lub wykorzystywanie informacji pozyskiwanych pośrednio od osób, które doświadczyły przemocy lub na ich temat, nawet jeżeli informacje te znajdują się w domenie publicznej, archiwach lub można je uzyskać ze źródeł internetowych (w tym publicznych i niepublicznych), ma konsekwencje w obszarze prywatności, ochrony prawnej i bezpieczeństwa. Uznajemy, że niniejszy Kodeks ma zastosowanie do gromadzenia i wykorzystywania również takich informacji.

8.4 Weryfikacja intencji osoby, która doświadczyła przemocy: Będziemy starali się zweryfikować pozyskane w sposób pośredni informacje o systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych (włącznie ze zdjęciami i nagraniami wideo osób, które doświadczyły przemocy), w tym miejsce, czas i sposób pozyskania tych informacji, a także to, w jaki sposób osoby te udzieliły zgody na ich wykorzystanie oraz w jakim zakresie, a także ich pierwotne intencje lub wolę dotyczącą późniejszego wykorzystania takich informacji, jeżeli takie informacje zostały udostępnione przez osobę, która doświadczyła przemocy. Jeżeli nie będziemy w stanie zweryfikować zgody lub intencji osoby, która doświadczyła przemocy, w zakresie wykorzystania ich informacji do naszych celów, nie wykorzystamy takich informacji ani nie podzielimy się nimi, jeżeli nie będziemy w stanie odpowiednio ograniczyć powiązanych zagrożeń i krzywd.

8.5 Nie podważaj zaufania do pomocy humanitarnej: Będziemy szanować znaczenie poufności i zaufania w odniesieniu do zapewniania wsparcia i opieki na rzecz osób, które doświadczyły przemocy, i nie będziemy żądać od organizacji udzielających wsparcia udostępniania informacji ani wywierać na nie presji w tym zakresie, jeśli osoba, która doświadczyła przemocy, nie udzieliła zgody na takie udostępnianie informacji.

ZASADA NR 9. NIE ŚPIESZ SIĘ, STWÓRZ PRZYJAZNĄ PRZESTRZEŃ

9.1 Bądź gotowy(-wa): Mamy świadomość, że współpraca z osobą, która doświadczyła przemocy, wymaga od nas gotowości do słuchania z niepodzielną uwagą i otwartym umysłem, bez przyjmowania założeń czy osądzania; przy braku wpływu naszych własnych reakcji na interakcję; oraz w gotowości do budowania zaufania i umożliwienia takiej osobie sprawowania przez nią kontroli nad sposobem, w

jaki opowiada swoją historię. W przypadku braku takiego podejścia, nie będziemy przystępować do działań w takim czasie.

9.2 Zmniejszanie presji czasowej: Będziemy starali się zlikwidować presję czasową, aby wspierać dobrowolne i świadome podejmowania decyzji, umożliwiając osobom, które doświadczyły przemocy, dzielenie się informacjami w sposób i w tempie przez nich pożądanym. Zdajemy sobie sprawę, że tak interakcje naznaczone pośpiechem, jak i przedłużające się interakcje mogą być również formą presji i powodem dyskomfortu dla osób, które doświadczyły przemocy, w szczególności dla dzieci. Jeżeli istnieją określone terminy, które osoba, która doświadczyła przemocy, musi zrozumieć, aby móc skorzystać ze swoich praw, omówimy je z taką osobą.

9.3 Tworzenie wspierającego otoczenia: Będziemy tworzyć przyjazne, bezpieczne pod względem fizycznym i psychologicznym środowisko dla interakcji osobistych i wszelkich interakcji zdalnych – dostępne i uwzględniające płeć, wiek, niepełnosprawności, aspekty społeczne, kulturowe i kontekstowe. Jest to zasadnicza podstawa dla budowania zaufania, relacjonowania swoich doświadczeń i podejmowania decyzji przez osoby, które doświadczyły przemocy.

9.4 Zapewnienie prywatności: W porozumieniu z osobą, która doświadczyła przemocy, zorganizujemy prywatną, dyskretną, dostępną i bezpieczną przestrzeń do spotkań osobistych lub zdalnych i będziemy minimalizować ryzyko bycia obserwowanym (w tym podczas dojazdu do lokalizacji lub jej opuszczania) i przesłuchiwanym lub ryzyko przerywania interakcji. Szanujemy prawo do prywatności osób, które doświadczyły przemocy, które rozumiemy jako obejmujące wszelką komunikację i kontakt z takimi osobami, w tym przed i po każdym spotkaniu.

9.5 Uczestnicy wywiadu: Postaramy się zminimalizować liczbę osób obecnych podczas wywiadu. Z wyprzedzeniem omówimy z osobami, które doświadczyły przemocy, czyja obecność podczas wywiadu jest dla nich ważna i kto z naszego zespołu może wziąć udział w takiej rozmowie (z podaniem informacji takich jak role, płeć, wiek i przynależność). Jeżeli nie będziemy w stanie spełnić życzeń osób, które doświadczyły przemocy, w tym zakresie, w tym w odniesieniu do obecności osoby wspierającej, opiekuna lub przedstawiciela prawnego, omówimy z nimi przyczyny takiej sytuacji i uszanujemy ich wybór, jeśli zdecydują się nie podejmować dalszych działań.

9.6 Bezpieczeństwa i jakość ważniejsze od ilości: Nie będziemy narażać jakości, bezpieczeństwa lub dobrostanu osób z powodu dążenia do przeprowadzenia konkretnej liczby rozmów.

9.7 Zrozumienie dla udzielania informacji z opóźnieniem lub jedynie częściowo: Rozumiemy i szanujemy fakt, że decyzja osoby, która doświadczyła przemocy, o dzieleniu się informacjami i jej zdolność w tym zakresie wymagają zaufania, czasu i procesu zdrowienia, a zatem udzielanie informacji może odbywać się etapami, w sposób rozłożony w czasie i poprzez różne interakcje. Zdajemy sobie sprawę, że niespójności w opowieściach i relacjach mogą w sposób naturalny wynikać z traumy, pamięci, stygmatyzacji, strachu, presji, kultury, zadawanych pytań, interpretacji, a także tego, jak słuchacz postrzega to, co zostało powiedziane. Nie będziemy przyjmować założeń co do prawdziwości informacji w oparciu o takie naturalnie pojawiające się niespójności.

ZASADA NR 10. INTERAKCJE OPARTE NA SZACUNKU I BEZPIECZEŃSTWIE

10.1 Ocena i zachowanie czujności: Na początku interakcji ponownie ocenimy obawy związane z bezpieczeństwem, prywatnością, potrzebami i dobrostanem osoby, która doświadczyła przemocy, ewentualne luki w naszej komunikacji oraz wszelkie naciski na takie osoby, by przystąpiły one do współpracy z nami. Będziemy monitorować te kwestie przez cały czas trwania interakcji. Przystąpimy do dalszych działań tylko wtedy, gdy będziemy w stanie w pełni zrozumieć osobę, która doświadczyła przemocy, oraz gdy ona będzie nas w pełni rozumieć. Obejmuje to zapewnienie, aby każdy tłumacz ustny, z którego usług korzystamy, posiadał wiedzę fachową niezbędną do pracy w języku osoby, która doświadczyła przemocy i w naszym języku.

10.2 Wyczulenie na rozpoznawanie traumy: Będziemy w stanie rozpoznać i monitorować objawy traumy i stresu, a także będziemy wiedzieć, kiedy i jak zminimalizować potencjalne traumatyczne skutki interakcji i jak na nie reagować. Rozumiemy, że trauma może mieć wpływ na kolejność i tempo przywoływania wspomnień o wydarzeniach i omawiania ich.

10.3 Szacunek dla osobistej przestrzeni: Zachowamy ostrożność, aby nie ingerować w przestrzeń fizyczną osoby, która doświadczyła przemocy.

10.4 Zapewnienie bezpiecznego przebiegu wywiadu: Zadbamy o to, aby nasza rozmowa miała bezpieczny i uwzględniający różne potrzeby przebieg i strukturę. Zadbamy o to, aby wszelkie pytania o przemoc seksualną były zadawane w bezpieczny sposób w ramach szerszego procesu wywiadu. Dopilnujemy, by końcowy etap zamykający rozmowę przebiegał bez pośpiechu i w sposób bezpieczny i staranny, a także wyrazimy wdzięczność wobec osoby, która doświadczyła przemocy, za poświęcony przez nią czas i odwagę przedstawienia swoich doświadczeń. Omówimy z taką osobą, czego można się ona spodziewać po rozmowie, a także omówimy dostępne wsparcie i informacje uzupełniające.

10.5 Zapewnienie kontroli nad opowiadaniem własnej historii: Szanujemy znaczenie sprawowanej przez osobę, która doświadczyła przemocy, kontroli nad tym, w jaki sposób dzieli się ona swoim doświadczeniem. Stworzymy przestrzeń, w której taka osoba mogła wyjaśnić swoje doświadczenia we własnym tempie i będziemy jej aktywnie słuchać. Będziemy moderować tempo i ton naszych pytań. Nie będziemy pośpieszać osób, które doświadczyły przemocy, ponieważ stwarza to większe ryzyko krzywdy i ponownej traumatyzacji, a także ryzyko, że zgromadzone informacje będą niewiarygodne lub niedokładne.

10.6 Zadawanie otwartych pytań: Będziemy stosować pytania otwarte (dotyczy osób przeprowadzających wywiady, jak i tłumaczy ustnych). Uznajemy potencjalnie szkodliwy wpływ pytań zamkniętych na osoby, które doświadczyły przemocy, a także na dokładność i szczegółowość zgromadzonych w ten sposób informacji. Będziemy korzystać z takich pytań jedynie w wyjątkowych okolicznościach.

10.7 Uwzględnianie kontekstu systemowej przemocy seksualnej i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych: Uznajemy, że tego rodzaju przemoc seksualna nie odbywa się w oderwaniu od innych naruszeń i krzywd. Zachowamy również ostrożność i szacunek, jeżeli osoba, która doświadczyła przemocy, postanowi poinformować o innych naruszeniach lub krzywdach, których mogła doznać lub których była świadkiem.

10.8 Nie zadawaj zbędnych pytań: Nie będziemy zadawać pytań ani prosić o wyraźne, wrażliwe lub graficzne szczegóły przemocy seksualnej, jeżeli nie będziemy tego wyraźnie potrzebować do realizacji naszych celów. Jeżeli będziemy potrzebować tego rodzaju informacji, wyjaśnimy osobie, która doświadczyła przemocy uzasadnienie dla takich pytań i uszanujemy jej decyzję o udzieleniu lub nieudzieleniu odpowiedzi. Nie będziemy również koncentrować się na takich szczegółach ani przedstawiać ich w sensacyjnym świetle przy prezentowaniu lub zgłaszaniu doświadczenia osoby, która doświadczyła przemocy.

Kluczowe pojęcia zdefiniowane na potrzeby Kodeksu

¹**„Osoby, które doświadczyły przemocy” (ang. survivor) i/lub „ofiary” (ang. victim):** W Kodeksie stosuje się wyrażenie „osoba, które doświadczyła przemocy”, ponieważ jest to wyrażenie powszechnie uważane za najbardziej upodmiotawiające. Terminy „ofiara” i „osoba, która doświadczyła przemocy” mogą mieć różne znaczenie w różnych kontekstach i językach, a osoby, które zaznały przemocy mogą preferować jeden z tych terminów lub też nie identyfikować się z żadnym z nich. Osoby w otoczeniu osób, które doświadczyły przemocy, powinny szanować i ich wybór tożsamości i dawać temu wyraz. Należy również zaznaczyć, że w przypadku niektórych ofiar doświadczenie przemocy doprowadziło do ich śmierci. Kodeks koncentruje się na współpracy z osobami, które doświadczyły przemocy, jednak pewne aspekty Kodeksu mają również zastosowanie do ochrony prywatności i praw ofiar, które z powodu przemocy poniosły śmierć.

²**Systemowa przemoc seksualna i przemoc seksualna w konfliktach zbrojnych (ang. systematic and conflict-related sexual violence, SCRSV):** definicja tego terminu jest szeroka. Ten rodzaj przemocy obejmuje gwałt, niewolnictwo seksualne, przymusową prostytucję, przymusową ciążę, przymusową aborcję, przymusową sterylizację, przymusowe małżeństwo, przemyt osób do celów przemocy seksualnej i/lub wykorzystywania seksualnego oraz wszelkie inne formy przemocy seksualnej o porównywalnej wadze, popełnione przeciwko

jakiegokolwiek osobie, jeżeli takie zachowanie jest bezpośrednio lub pośrednio związane z konfliktem zbrojnym. Obejmuje to również takie działania popełniane w czasie pokoju lub w okresie przejściowym, gdy są one częścią systemowej, represyjnej, zorganizowanej lub politycznej przemocy i gdy taka przemoc jest wykorzystywana do terroryzowania lub niszczenia społeczności. Termin ten obejmuje między innymi przemoc seksualną, która ma znamiona międzynarodowych zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości lub zbrodni wojennych.

³Zgodnie z definicją zawartą w Konwencji ONZ o prawach dziecka z 1989 r.

⁴**Płeć:** W niniejszym Kodeksie termin „płeć” odnosi się do definicji zawartej w art. 7 ust. 3 Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego: obie płci, mężczyzna i kobieta, w kontekście społecznym. Definicja ta uwzględnia społeczną konstrukcję płci oraz towarzyszące jej role, zachowania, działania i atrybuty przypisywane kobietom i mężczyznom, dziewczętom i chłopcom. Szkodliwe narracje dotyczące płci w sposób nieproporcjonalny dotyczą kobiety i dziewczęta. Szkodliwe narracje dotyczące płci dotyczą jednak również na przykład osób niebinarnych lub płciowo nienormatywnych; osoby o różnych orientacjach seksualnych, tożsamości płciowej, ekspresji płciowej, cechach płciowych, a także mężczyzn i chłopców.

⁵ Akronim **LGBTQI+** (lesbijki, geje, osoby biseksualne, transpłciowe, queer i/lub kwestionujące swoją seksualność, osoby interseksualne i inne osoby o nienormatywnej tożsamości płciowej lub orientacji seksualnej) obejmuje szeroki wachlarz osób, nie jest on jednak wyczerpujący, ani też nie jest akronimem stosowanym w sposób uniwersalny.

⁶Ludzie są złożonymi, dynamicznymi istotami o wielu pokrywających się i zmieniających cechach lub tożsamościach. Często spotykają się z więcej niż jedną formą dyskryminacji, są narażeni na czynniki kontekstowe, takie jak konflikty, wysiedlenia, ubóstwo, pandemia i choroby. W wyniku tych i innych sytuacji zagrożone może być ich bezpieczeństwo, zdrowie, prawa lub mogą mierzyć się z innego rodzaju ryzykiem. Zrozumienie tych czynników może pomóc nam lepiej zrozumieć osoby, które doświadczyły przemocy, naruszenia, jakich doświadczyły, zagrożenia, wyzwania i bariery, przed jakimi stoją, ich prawa i życzenia oraz ich potrzeby w zakresie wsparcia, a także może pomóc nam odpowiednio dostosować nasze plany i podejścia.

Takie cechy i tożsamości oraz związane z nimi **formy dyskryminacji**, z jakimi mogą mierzyć się osoby, które doświadczyły przemocy, obejmują: wiek (w tym poziom dojrzałości, zmieniające się zdolności); płeć biologiczną i tożsamość płciową (w tym określenie własnej płci i sposoby jej wyrażania (w tym osoby transpłciowe, niebinarne i płciowo nienormatywne), orientację seksualną, cechy płciowe (w tym interseksualizm)); rasę; religię; pochodzenie; pochodzenie społeczne; pochodzenie etniczne (w tym grupy, kulturę i tradycje tubylcze); niepełnosprawność; sytuację rodzinną lub status rodzinny; status urodzenia; klasę, kastę lub status społeczno-ekonomiczny; stan zdrowia lub status zdrowotny; obywatelstwo; status uchodźcy, migranta lub status dotyczący innej formy pobytu; edukację i umiejętność czytania i pisanie; status prawny; poglądy polityczne, przekonania lub przynależności. Lista ta nie jest wyczerpująca. Osoby, które doświadczyły przemocy, często spotykają się z wieloma złożonymi formami dyskryminacji. Gdy wiele form dyskryminacji i nierównego traktowania pokrywa się, określa się je mianem „**czynników krzyżowych**”.

⁷**Racjonalne usprawnienia** oznaczają „konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami”. (art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych z 2006 r.).

⁸**Cztery przewodnie zasady** określone w Konwencji ONZ o prawach dziecka:

- **Prawo do niedyskryminacji** (art. 2): „Dopilnujemy, by w trakcie naszej pracy nie narażać dzieci na żadną formę dyskryminacji. Będziemy pracować z dziećmi niezależnie od ich rodziców lub opiekunów prawnych, rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych lub poglądów innego rodzaju, narodowości, pochodzenia etnicznego lub społecznego, statusu majątkowego, niepełnosprawności, cenzusu urodzenia lub innego statusu”.
- **Nadrzędny interes dziecka** (art. 3): „Dopilnujemy, aby we wszystkich działaniach i decyzjach dotyczących dzieci sprawą nadrzędną było najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka”. Konieczne jest dwuetapowe podejście, aby wyważyć nadrzędny interes dziecka oraz inne względy.
- **Prawo do życia i rozwoju** (art. 6): „Dopilnujemy, aby nasze zaangażowanie w sprawy dzieci nie ograniczało prawa dziecka do optymalnego rozwoju: fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego i społecznego. Przeprowadzimy odpowiednie oceny ryzyka i wszelkie starania w celu ograniczenia jakiegokolwiek zagrożenia dla życia i rozwoju dziecka, w tym poprzez zapewnienie odpowiedniej reakcji i wsparcia.”

-
- **Prawo do wyrażania własnych poglądów i bycia wysłuchanym** (art. 12): „Uznajemy, że dziecko, które jest zdolne do kształtowania własnych poglądów, ma prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka. Będziemy starać się zapewnić jak najszerszy udział dziecka w takich sprawach i odpowiednio uwzględnić poglądy dziecka zgodnie z jego wiekiem i dojrzałością. Uznajemy również, że prawo dziecka do udziału w sprawach go dotyczących obejmuje również prawo do otrzymywania informacji i porad w sposób uwzględniający jego potrzeby i zmieniające się zdolności”.